
Naar een aparte rechtbank voor de politie: een voorstel voor de concrete invulling

---

In het kersverse regeerakkoord staat een passage die volgens de Stichting Maatschappij en Veiligheid (SMV) hopelijk zal leiden tot een meer evenwichtige behandeling van politiemensen die zich voor de rechter dienen te verantwoorden voor het gebruik van aan hen toegekende geweldsmiddelen. In het regeerakkoord staat:

In zaken waarin politiemensen zich voor de rechter moeten verantwoorden voor het aanwenden van geweld, worden deze zaken snel en deskundig behandeld door één daartoe aangewezen bestaande rechtbank¹.

Als de voornemens niet bedriegen, is het nieuwe kabinet dus van plan een bestaande rechtbank aan te wijzen die zaken gaat behandelen van politiemensen die mogelijk verwijtbaar geweld hebben gebruikt. De SMV ondersteunt dit beleidsvoornemen van harte. In deze notitie doet de SMV een voorstel hoe een aparte rechtbank voor de politie kan worden ingericht.

Maar eerst komt een casus aan de orde die de noodzaak onderstreept van een aparte rechtbank voor de politie.

Casus

In juli 2015 zorgde een uitspraak van de rechtbank in Maastricht voor veel beroering in politiekringen. De rechtbank veroordeelde een lid van een arrestatieteam tot een celstraf van twee jaar en een boete voor het schieten op een rijder van een verdachte van een ramkraak. Dit kostte de rijder bijna zijn leven. Het Openbaar Ministerie (OM) wilde aanvankelijk niet vervolgen, maar werd via een art. 12 procedure door het gerechtshof tot vervolging gedwongen². Tijdens de rechtszaak vorderde het OM vrijspraak op grond van noodweer. De rechtbank was echter van oordeel dat er sprake was van 'poging tot doodslag', omdat de situatie waarin de agent zich bevond – achteraf gezien - niet zodanig bedreigend was om gericht schieten te rechtvaardigen. Daarom verwierp de rechtbank het beroep op

---

¹ VVD, CDA, D66 en ChristenUnie, *Vertrouwen in de toekomst. Regeerakkoord 2017-2021*, 10 oktober 2017.

² De term art. 12 procedure verwijst naar artikel 12 van het Wetboek van Stafvordering. Dit artikel en enkele erop volgende artikelen bieden aan een rechtstreeks belanghebbende (veelal het slachtoffer) de mogelijkheid zich bij het gerechtshof te beklagen over een beslissing van de officier van justitie niet tot vervolging over te gaan (of de vervolging te staken) ter zake een strafbaar feit. Het gerechtshof toetst of een vervolging haalbaar zou zijn en of die vervolging opportuun is. Oordeelt het gerechtshof dat aan beide criteria is voldaan, dan beveelt zij de vervolging. Het OM is dan verplicht de verdachte te vervolgen. Dat wil zeggen: de zaak voor de bevoegde rechter te brengen en daartoe bewijs te verzamelen.

noodweer. De toenmalige korpschef van de Nationale Politie vertolkte de gevoelens van vele politiemensen. Hij liet weten 'vreselijk teleurgesteld' te zijn en was bereid het vonnis aan te vechten 'tot de allerhoogste instantie'³.

Deze casus illustreert het dilemma waarmee politiemensen kunnen worden geconfronteerd bij het gebruik van aan hen toegekende geweldsmiddelen. Indien zij moeten optreden en in een *split second* besluiten tot het gebruik van geweld, kan achteraf altijd worden geoordeeld over mogelijke inschattingsfouten. De SMV onderschrijft het kritisch blijven volgen van het gebruik maken van geweld door politieambtenaren, mits bij deze beoordelingen sprake is van voldoende kennis om deze zaken te beoordelen. Het zonder politieke kennis oordelen over het handelen is voor de SMV (en voor politiemensen) niet te billijken. Het kan bij de politie tot teleurstellingen leiden. Maar eveneens kan het in de praktijk aanleiding zijn grote terughoudendheid te betrachten bij het gebruik van geweldsmiddelen, ook als er alle aanleiding is om toepassing van geweld te rechtvaardigen.

Voorstel SMV

Politiemensen verlangen dat er bij toetsing en beoordeling van het gebruik van geweld recht wordt gedaan aan de bijzondere positie die zij in onze samenleving innemen. Om politiemensen zekerheid te bieden dat zij bij eventuele strafzaken ten aanzien van het gebruik van geweld erop kunnen rekenen dat politieke deskundigheid ook is betrokken bij rechterlijke oordeelsvorming, stelt de SMV voor om naar analogie van de militaire strafrechtspraak bij een aangewezen rechtbank een meervoudige politiekamer te vormen. In deze meervoudige politiekamer zouden rechters met politieke expertise zitting moeten hebben. Zij moeten immers kunnen oordelen over het handelen van politiemensen, ook in bedreigende omstandigheden, die politiemensen kunnen nopen tot het gebruik van geweld. Dat vergt inzicht en begrip voor het noodzakelijke optreden van politiemensen, dat vaak niet te voorspellen is. Geconfronteerd met iedere vorm van onveiligheid dient een agent immers op te treden. Dat optreden kan achteraf als adequaat of niet-adequaat worden beschouwd, maar optreden zal hoe dan ook noodzakelijk zijn. Inschattingsfouten kunnen daarbij voorkomen.

Naar het oordeel van de SMV zou de meervoudige politiekamer naar analogie van de militaire strafrechtspraak als volgt kunnen worden samengesteld⁴:

- twee leden van de rechterlijke macht die ook zitting kunnen hebben in de reguliere kamers van de rechtbank;
- een jurist die werkzaam is bij de politie. Omdat deze jurist geen deel uitmaakt van de rechterlijke macht, dienen wel rechtspositionele regelingen voor rechterlijke ambtenaren voor deze functionaris van toepassing te worden verklaard.

Voor zaken in hoger beroep is een politiekamer bij het corresponderende gerechtshof van de aangewezen rechtbank noodzakelijk. De samenstelling van deze politieke kamer bij het gerechtshof kan langs dezelfde lijnen geschieden als die van de politiekamer bij de rechtbank.

---

³ In hoger beroep is de agent in december 2016 ontslagen van rechtsvervolging.

⁴ www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Gelderland/Over-de-rechtbank/Organisatie/Paginas/Militaire-kamer.aspx, geraadpleegd op 10 november 2017.

Officieren van justitie hebben geen politieke status. Om de politieke deskundigheid van het Openbaar Ministerie te waarborgen zou naar analogie van de militaire strafrechtspraak bij het arrondissementsparket een 'bureau verbindingsofficier politie'⁵ kunnen worden ondergebracht. De politie-juristen die door de Nationale Politie bij dit bureau worden gedetacheerd, verrichten hun werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van de hoofdofficier van justitie.

De Rijksrecherche kan worden belast met de opsporingstaak ten aanzien van politiemensen die mogelijk verwijtbaar geweld hebben gebruikt. De Rijksrecherche ressorteert onder de verantwoordelijkheid van het College van Procureurs-Generaal.

Tot slot

De vorming van een politiekamer bij een aangewezen rechtbank kan eenheid van rechtspraak ten aanzien van politiemensen bevorderen. In de huidige situatie is het immers mogelijk dat bij de ene rechtbank bij gebruik van geweld een agent wordt veroordeeld, terwijl een andere rechtbank voor een soortgelijk incident een agent vrijspreekt.

Met dit voorstel hoopt de SMV meer concrete invulling te geven aan de plannen om voor de politie een aparte rechtbank in te stellen.

---

⁵ www.om.nl/onderwerpen/militaire-zaken/militaire-kamers, geraadpleegd op 10 november 2017. Bij het parket in Arnhem waar de militaire rechtspraak plaatsvindt is een 'bureau verbindingsofficier krijgsmacht' gevestigd.